

Előfizetési díj helyben:

Egész évre 8 frt = 16 korona.
Fél évre 4 frt = 8 korona.
Negyedévre 2 frt = 4 korona.
Vidékre 1 frttal több.

Hirdetési díj:

Egész oldal 10 frt. Fél oldal 6 frt.
Negyedoldal 3 frt.

Ezenfelül minden hirdetésnél 30 kr
kincstári illeték fizetendő.

SZABADSÁG.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

EGYES SZÁM ÁRA 15 KR.

Szerkesztőség:

VII-ik kör, Virág-utca 337. szám.
Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.

Kiadóhivatal:

Krausz és Fischer könyvnyomdájában.

„Nyiltér” sora 15 krajczár.

Csak bérmentes levelek fogadtatnak
el s kéziratok nem adatnak vissza

Szabadkai láz.

Szabadkának vannak speciális bogarai, de van a közönség egy részének igen jó majmoló tehetsége is. Hogy a hatóság intéző emberei közéletünkben, különösen a városi ügyek vezetésénél sokat majmoltak az utolsó évtized alatt, azt tudja Szabadkán minden ember, de ha akad, a kinek erről tudomása nem volna, az nézze meg a halomszámra összeirt, sok mindenféle szabályrendeletet, a melyek között önálló alkotást alig találhatunk.

Elmajmolták azokat a többi városoktól.

Ez a majmolási vágy most más irányban tört ki: **jubilálnak**. . . .

A jubilé, — miként lapunk mult számában említve volt, — Mamuzsich Lázár, a ki abban a szerencsés helyzetben van, hogy tiz esztendő óta boldogítja polgármesterségével Szabadka város nagy közönségét. Érdemeinek (!?) felsorolására nehéz vállalkozni, de legközelebb megtegyük lehető részletesen azt is, bár a lefolyt évtized alatt méltattuk elégszer, s így olvasóink ismerhetik azt.

Ezuttal csak arra terjeszkedünk ki,

hogy a jubilé ünnepet a polgármester barátai, de különösen a városi tisztikar, vagy a várossal szerződési, esetleg más kötelezettség, vagy éppen lekööttségben synylódnak rendezik.

No hát ezeknek „*muszáj!*” S ha az ilyen jubilé tünemények tetszik nekik is, meg a polgármesternek is, hát mi nem irigyeljük, sőt örvendünk a jelenségnek, mert lesz egy kis látványosság is, a mint értesülünk, lévén az ünnepelés tárgysorozatába fáklyás-zene is felvéve. Mert hát a fáklyás-zene meglehetősen szép látvány, csak hogy nagyon sokszor az esik meg, hogy az a fáklyás-menet nem biztatás a jövőre, hanem halvány fény arra a multra, melyből ez a láz származik.

A bankett? Az még jobban fog sikerülni, mert Szabadkán az eszemizomra szintén lázasan sietnek az emberek, lévén ez is „*szabadkai láz.*”

A polgármesteri jubileum első lázas szülöttje a következő:

Felhívás.

F. hó 14-én polgárokból álló 100 tagú bizottság nagy lelkesedéssel elhatározta, miszerint Mamuzsich Lázár

ur polgármestersége 10 éves fordulóját f. hó 25-én déli 1 órakor a „Pest” szálloda nagytermében tartandó társas ebéddel és ezt megelőzőleg f. hó 24-én este 7 órakor zenés-fáklyásmenettel fogja megünnepelni.

Hogy ezen ünnepély minél méltóbb legyen az ünnepelthez, ezen bizottság nevében és felhatalmazása alapján felkérjük a város polgárait, hogy úgy a társas ebéden mint a fáklyásmenetben sziveskedjenek minél számszámban megjelenni.

Szabadkán, 1894. évi november hó 14.

Jakobcsits Gyula, Vermes Béla,
a 100-as biz. jegyzője. a 100-as bizottság elnöke.

A magyar szó.

A magyar kereskedelmi törvény magában foglalja a könyvek vezetésének szabványait is. De a vezetés módozatainak főkélléke hiányzik a törvényben: a magyar nyelven, mint az állam hivatalos nyelvén való vezetés-kötelezettség kényszere. Így aztán megtörténik az, hogy a kereskedők üzleti könyveiket rendszerint német nyelven vezetik, azokat a könyveket, melyek a bíróság előtt bizonyítékot képeznek és nem egy hatósági intézkedés alapjául, támpontjául szolgálnak, A kereskedők, gyárosok, ügynökök, bankok és pénzüntézetek, alig egy-két kivétellel a könyvve-

TÁRCZA.

Van-e szabad akarat?

— A „Szabadság” számára írta: —
(4.) Mamuzsich Béla.
(Vége.)

A midőn változás áll be az alany anyagi állagában, szükségszerűleg változás áll be lelki állapotában is, s a mily fokban nyilvánul ez az átalakulás, akként módosul a „jellem” fogalma is.

Mert — ez is régi dolog, — lélek és test benső és, mondhatni, csaknem okozati, vagy helyesebben szükségszerű összeköttetésben áll a testtel. Test és lélek oly szoros összefüggésben, oly benső kapcsolatban állnak egymással, mint az *erő* és az *anyag*, s szinte kínálkozik a gondolat: hogy a kettőt azonosnak tartsuk. Mi a lélek? Csaknem lehetetlen e kérdésre felelni. Bocsásson meg tehát, művelt olvasó, hogy ha az érthetőség rovására bár, de a tárgy fontosságára való tekintettel ismét kénytelenek leszünk kitérni.

Mi a lélek? mi a lélek? Mily nagy kérdés és minő nehéz rá a felelet. A tudomány mai állása mellett legfeljebb így felelhetnénk rá: *erő*. S mi az *erő*? Erre már nincs felelet. Kihez, mihez forduljunk tehát, hogy e kérdésre csak némi határozatlan választ kaphassunk? A vallás csak azt mondja: örökké való,

láthatatlan, s érzékelhetetlen lény; a filozófia pedig vagy *erőnek*, vagy nem létezőnek állítja. Melyik az igaz? Mert mindkét esetben e meghatározás a „semmi” fogalmához áll közel. Pedig a lélek nyilvánul, tehát létezik, s másrészt érzékelhetetlen, tehát *semmi*. . . .

Nyugodjunk meg azonban ebben, mert hiszen a természet, az örökkévaló „Valami” nem ismeri a semmi fogalmát, s midőn mi a lélekről mint *semmiről beszélünk* és gondolkozunk, épp az által bizonyítjuk be, hogy az létezik, tehát még is csak valami. . . .

Lám, ily végletekig visz a filozófia!

A lélek mibenlétére ugyanis nincs más magyarázatunk, minthogy az egy absztrakt fogalom, vagy ha úgy tetszik lény, mely az agysejtek rezgésével áll elő: egy subjektív erő, a melynek minősége az anyagtól, a testtől függ. Mi több, — ha már benne vagyunk a paradoxokban — ez a subjektív erő azonos azzal az objektív erővel, a mit viszont akaratnak nevezünk. . . .

Ez az állítás alkalmasint kissé meglepő, s látszólagos fonokságával önöket — uraim — bizonynyal jó ízű mosolyra gerjeszti; meghagyjuk tehát önöket e hangulatban, s gondolkodásra sem hagyván időt, tovább ragadjuk bizarr következtetéseink sikamlós lejtőin. . . . Ne aggódjanak kérem, hogy igen mélyre

zuhanunk, mert ime az első következtetés feltartóztat:

a lélek a test változásainak alá van vetve; a mivel annyit mondtunk, hogy a test adja meg az alkalmat a jellemzilárdságra, azaz: a *test* szabja meg a *módot*, melyet a választásnál, az elhatározásnál az akaratnak követni kell. . . .

Hát a test mikor változik? Talán minden hónapban, sőt talán mindennap. Az *anyagsere* folytán ugyanis rövid idő alatt testünk csaknem ki van cserélve. Minthogy azonban ez a csere szigorú természeti törvények utasítása és ellenőrzése szerint megy végbe, ez a változás sem a test, sem a lélek életén nem igen feltűnő, s annál kevésbé az, minél csekélyebb az időköz jelenünk és multunk bizonyos pontja közt; minél inkább tágul e köz, annál élesebb ez ellentét, így vesszük észre, hogy a férfi jellemzilárdsága homlokegyenest ellenkezik az ifjúkor könnyelmű, ingatag jellemével, s szinte érezhető, hogy a test fejlődésével erősödik, s gyengültével hanyatlak az akarat-erő. Ki tagadja, hogy az egészséges ember másként gondolkodik és cselekszik, mint a beteg; hogy az erős nem csak testben különbözik a gyengétől, a kicsiny a nagytól, stb? Az sem nevetni való dolog, hogy némelyek a barna és szőke, a sovány és kövér jellem-tulajdon-

zetésben úgy, mint a levelezésben a hivatalos nyelv teljes mellőzésével a német nyelv szolgálatában állanak, ezt mivel az osztrák-magyar banktól kezdve az utolsó szatóc is és a magyar állameszme dicsőségére és a magyarosodás iránti törekvések hasznára!

A kereskedelem minden őt megillető jogot megkövetel és méltán, abból a megőrzött szokásból azonban, hogy könyveit németül vezeti, engedni nem akar. Minden e téren nagy nehézségekkel kiküzdött változtatás valóságos vívmánynak, engedménynek, nyereségnek tekinthető, mert a legtekintélyesebb polgárok, a közügy első szereplői, mint üzlet emberek, irodáikban még ma is elenyészően kis számu kivétellel mindent, de mindent német nyelven kezelnek és intéznek csak azért, mert a törvény nagylelkűen eltűri az idegen nyelv használatát és azért is, mert kereskedőink abban az ideában szenvednek, mintha a kereskedelem nemzetközi fogalom lenne s annak nemzeti iránya és szelleme ellenkezne a forgalom külviszonyaival.

Eddig a könyvek vezetésében a német nyelv használata absolute semmi nemű üzleti jelentőséggel nem bír, a kereskedelem fontosságára mi befolyással sincs, ellenkezőleg a magyar nemzeti szellem és tekintély rovására szolgál.

„Nyelvében él a nemzet“, ez a régi igazság és ez szól a kereskedelem és iparra is, mint a nemzeti erő legbőségesebb forrásaira. Az üzleti könyvek magyar nyelvű vezetése semmiképpen sem korlátozza és gátolja valamely üzlet vezetését, viszont előmozdítja a magyar szellem és nemzeti önérték kellő kifejtését. Hiszen a könyvvezetés maga a külföldi forgalomra semmi befolyással nem bír, ha egyébként a levelezés-

ben az érintkezést biztosítjuk, de a nemzeti érdekeket igen is közelről érinti, mert az idegen nyelv használata semmi esetre sem lehet üdvös hatással a kereskedelem nemzetegyeniségének feltűntetésére és kivívására. És ha ez abszurd állapothoz az ipar és kereskedelmi kamaráknak semmi szavuk sincs, ne legyen az államnak, hatóságoknak és társadalomnak sem, ma, midőn a kereskedelmi szakoktatás nagyarsága azt a régi akadályt, hogy nem voltak jó magyar könyvvezetők, végleg megszüntette? Kell, hogy szava legyen ha kereskedőink hazafisága nem segít a dolgon!

Mondassék ki törvényileg, hogy a kereskedő könyve hitelesnek csak akkor tekinthető, bizonyítékul vagy támpontul csak akkor fogadható el, ha az állam hivatalos nyelvén vezetetik.

Legyen már egyszer magyar szó!

Irodalom, művészet.

Színház. Szombaton, f. hó 9-én. Sudermann drámája: az „Otthon“ mutatott be. A darab maga azonban, ha őszinték akarunk lenni, meg kell vallani, hogy bizony éppen nem érdemli meg nagy hírnevét és a rá pazarolt nagy magasztalást, mert éppen az, a min az egész darab fordul: a végmegoldás, nemcsak nem kielégítő, hanem tökéletesen rossz. Éppen ott végződik, a hol tulajdonképpen kezdődnie kellene. A szereplőkről aránylag több jót lehet mondani, ha igen sokat nem is. Első sorban Kürthy Saroltáról (Magda), a ki a hősnőt érzéletesen és nagy igyekezettel alakította, úgy hogy jól megfelelt a belé helyezett várakozásnak. Az igaz, hogy ez a várakozás bizony nagyon szerény igényű és meglehetősen pesszimis volt. Halnay elég jól adta Schwartzet. Pataky Bélát illeti meg a legigazabb elismerés, a ki Sefferdinek (talán Sefferdink?) lelkes nehéz szerepét

komoly, érett megfontolásra valló körültekintéssel és szorgalommal játszotta. Nikió Lina ezuttal is bebizonyította, hogy az affektálás művészetében első rangú kapacitás. Csak az kár, hogy e jeles művészetét akkor is ragyogtatja, a mikor éppen nincs rá szükség. Még Bónis (Keller) és Iványit kell csak a jók közt felemlitenünk, mert attól tartunk, hogy kifogyunk a sok dicséretből, s akkor mi jut „A sárga csikó“ vasárnap esti előadására? — mert délután is játszottak: a „Vénbancs“ ment félárakkal, — pedig az összevágóan, pompásan folyó darab ugyancsak sok dicséretet érdemelhetne. No de ékeesebben szóló magasztalás nem kell annál a zsufolt háznál, mely viharos tapsaival még Nagy Gyulát is a lámpák elé szólította. Kívánjuk, hogy derék társulatunk mindig ilyen módon kapja meg elismerését.

Hétfőn egy áldásos, Rosenzweig-féle operett darálódott le; áldásos, mondjuk, mert a leghevesebb idegbajosoknál is kiválóan hatásosnak bizonyult arra, hogy a régóta nem élvezett, jótékony szendergésre készítse szegényeket. A szenvedő emberiség nevében kérjük minél többszöri színrehozatalát! — Egyébként Halnayné, mint mindig, úgy ma is gyönyörűen énekelt. — A mű címe: „Tél és tavasz“

Kedden másodszor volt alkalmunk a közönségnek a „Szini tanoda“ kopott viceiben gyönyörködni.

Szerdán a „Szultán“ előadása alkalmával az érdeklődők sokasága töltötte meg a házat, mert szerződötési célból fellépett a magyar operaház tagja: Kolozsváry Etelka kisasszony. A fellépésnek az lett a következménye, hogy a közönség — kinevette a budapesti deficités operaházat. — Biztosan tudjuk, hogy akad laptársunk, a mely tüzzel-vassal rohan szegény kisasszonynak, de hát, én Istenem! — hiszen ő szegény nem tehet arról, hogy olyan lámpa-láza volt, s hogy nem Vénus . . . Aztán meg hiszen ő nem akart senkit kitűrni helyéből, és ha szerződötték volna is, — legfeljebb egy rossz színésznővel több, s legalább növekedett volna a tagok száma,

ságairól beszélnek. Az meg éppen nem új dolog, hogy a nem-nek mily nagy szerepe van az akarat erő, a jellem meghatározásánál. Pedig hát van him- vagy nőnemű lélek?

Am ne bocsájtkozzunk a részletekbe. Gondolkozó embernek azt úgy sem kell magyarázni, hogy a szőke lelke nem szőke, a púpos lelke nem púpos, az asszony lelke nem nőnemű, a kutya, a hangya lelke nem hangya, — hanem mindnyájuké egyenlő, s csupán külsejük, anyagi mivoltuk parancsol akaratuknak: melyik módot kövessék a kellemes benyomások vadászatánál s a kellemetlenek elriasztására. Ugy van, külsejük befolyásolja, testük alkotja meg egyéniségüket, és — önzésüket.

Kell-e azt mondani még, hogy aminők a testre gyakorolt külső behatások — minő az éghajlat, talaj- és természeti viszonyok s egyéb hasonló körülmények — mily végzetes befolyással van az u. n. »jellem«-re? Az, azt hisszük, az imént elmondottakból önkénynt következik.

Hol van tehát itt a szabadság? Hol van itt az akarat? —

Ennyi legyen elég a szabad-akarat lehetőségének bizonyítására. Sietünk tehát értekezésünk befejezéséhez, noha a tárgy oly vonzó és nagy horderejű, hogy kőteteket lehetne és kellene ugyane tárgyról írni.

Vonjuk le tehát az eddigiekből a végeredményt:

Ha nincs szabad akarat, hanem pusztán természeti ösztönök működnek bennünk és vezérelnek rögzös pályáinkon, — mi sem természetesebb, mint hogy azok a véletlenek, melyek a szabad akarat folytán látszanak származni, merőben látszólagosok és nem létezők. Ugy van; a természet nem ismer véletlent, csak törvényeket; — a véletlen csak tudatomban szerepelhet, a természetben azonban nem, mert a mi történik az ég alatt, legyen az tudatom által előre sejtett, vagy előtte új, mind a legkérelhetlenebb szükségesség kifolyása, s a mi ellenkezne és mindenek felett uralkodó szükségességgel, a minő a szabadakaratban való hit által föltételezett véletlenség is, — egyértelmű a csodákban, a babonában való hittal.

Valóban, az ember élete igen hasonlít a színész játékához. Úgy tesz a színész a színpadon, mint mi az életben: beszél, tesz, vesz, cselekszik, úgy a miként az író neki pontosan előírja; az ő tulajdonképpeni szerepe csupán arra szorul, hogy öntudatával szavait és tetteit figyelemmel kísérje. A mi sűgönk az önzés, me'y a szövegekönvből: a természetből olvas.

Mindegyikünknek megvan a maga szerepköre, mi is csak a végszóra várunk folyton, hogy ugyan azt a tettet századszor hajtsuk végre, s ugyanabban a körben számtalanszor játszódjék le egy darab, a melyben legkevésbé

lényeges az, hogy ki és hogyan játssza ugyanazt a szerepet; — a színész, az egyén, változik, de szerepe ugyanaz marad. E szerepben öntudatunk gyakran bámul, hogy olyat cselekszünk, a mitől ugyanő visszariasztani szeretne, s a mit rosznak ismer fel. De a természet ezzel mit sem törődik, hanem biztos kézzel hajtja a cél felé. Mi e cél? Mi volna más, mint a tökéletesedés? És a természet e cél elérésében nem válogatja az eszközöket, mert mit sem törődik a mi erkölcsi fogalmainkkal. A természet nem ismeri a bűn, az erény, a becsület fogalmait, s így esik meg, hogy a test így csufolja a lélek, az öntudat, moráljait: »jó az, a mi rosz s rosz az, a mi jó.« A tökéletesedés legbiztosabb eszköze az anyagcsere lévén, az is önkénynt értetődik, hogy ennél fogva a születés, a halál lénye csak oly fontos, mint a nemzés vagy az emésztés processusa; az evésé olyan, mint az anyag kilökésé, és sokkal fontosabb, mint pl. az — imádkozás . . .

Olyanok vagyunk a nagy természet kezében, mint a bolygók, mindegyikünknek pályája hajszálnyi pontossággal van kimérve; mindegyikünknek meg van a maga napja, holdja, csillagai, és naprendszer (családja); — igen, igen — uraim — mi mindnyájan csak bolygók vagyunk . . .

igen a szám, az a szerencsétlen kis szám . . . Elvégre is, bárki mit beszél: ha még oly hangosan vaczogtak volna is a kisasszony fogacskái lámpalázától, s ha még oly hamisan és rekedtlen énekelt volna is, mégis tíz darab óriási meztlábos semmi kell utána képzelnünk, s akkor jön csak utána a mostani harmadik énekesnő — *Béressy Mari*. No de azért — mille pardon! — a mi kis Mariskánk nem marad kevésbé csinos és egész nyugodtan kokettirozhatik tovább a páholyok felé! A többi szerepek ugyanazon kezekben voltak, mint első ízben.

Csütörtökön másodszer tapsolhatott a szép számmal képviselt művelt közönség *Molnár László* nagyszerű „*Othello*“-jának, melyről most is csak a legteljesebb elismerés és bámulat hangján szólhatunk. — Azt hisszük, ehhez az alakításához Hamleten kívül csak *Coriolanus* lesz hasonlítható. *Halmay (Jágó)* ma is kapott *Molnár* mellett a dicsőségből némi osztalékot. — *Desdemonát* persze ma is — ki más? — a szubrett adta.

H I R E K.

— **Névmagyarosítások 1893-ban.** A belügyminiszter 1893-ban 888 folyamodónak engedte meg a névváltoztatást. Ez az eredmény az 1892. évvel szemben 107-el kedvezőbb. A legtöbb névmagyarosítás a fővárosban történt, a mi a központi névmagyarosító társaságnak köszönhető. Az összes névmagyarosítók közül vallásra nézve 501 zsidó, 301 róm. kath., 43 ág. év., 24 reform. 17 gör. kath. 1 gör. keleti s 1 unitárius.

— **Hivatalvesztésre ítélt irnok.** A zombori kir. törvényszék fegyelmi tanácsa nagymérvű hanyagság miatt f. hó 12-én hivatalvesztésre ítélte *Meicher Lajos* törvényszéki irnokot.

— **Boszu.** Vidéki ezredes, (aki Berlinben először tesz sétatokosizást): „Az ördögbe is, kocsis, mi ez? Most már hatodszor megyünk el a brandenburgi kapu előtt! — Bérkocsis: Bocsnát, ezredes ur, csak boszantani akartam az őrt; — ez elcsipte előlem menyasszonyomat és most mindig tisztelnie kell, valahányszor az ezredes ural erre hajtok.“

— **Halálozás.** Özv. *Tikviczky Józsefné* f. hó 12-én élte 80. évében meghalt.

— **Sándor szerb király,** f. hó 16-án, a délelőtt 9 óra 46 perczkor induló gyors vonattal utazott át Belegrádról városunkon keresztül, hogy Budapest-Miskolczon át Szt.-Pétervárra érjen a császár temetésére.

— **Szabadka egykori főispánja,** a most jubiláló honvédelmi államtitkárna, *Gromon Dezsőné*, tisztelgett több más küldöttséggel egyetemben városuk küldöttsége is, *Vojnich István* főispán elnöklete alatt, azon alkalomból, hogy ő Felsége őt v. b. titkos tanácsossá nevezte ki. A küldetés után persze, a mint ilyen alkalmakkor elmaradhatlan szokás, volt bőven „eszem-izsom“ természetesen a — város pénzén. Boldog város!

— **A »Szabadka** Iparos Ifjak Művelődési Köre 1894. évi november hó 24-én A »Pest szálloda« nagytermében részben az ezredéves országos kiállításon résztvevő szabadkai iparos segélyezésére és részben saját tőkéjének gyarapítására tombolával és nemzetközi világpostával egybekötött *Katalin-Bálat* rendez. Belépti-díj személyenként 1 korona, este a pénztárnál 1 kor. 20 fill. — Tombolajegy ára 20 fillér. Jegyek előre válthatók: *Maurer Ede*, *Rothman Imre* és *Tomasich Mihály* urak üzleteiben és a kör bizalmi férfainál. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak. Kezdeté 8 órakor.

— **Lyublratih Kelemen** városi árvaszéki jegyző bájos fiatal neje f. hó 12-én elhunyt. Temetése nagy

részt mellett másnap f. hó 18-án ment végbe. Béke hamvaival!

— **A szórakozottság netovábbja.** Az orvos mindig szórakozott. Minap berohan hozzá cselédje kikelt arccal, ziháló lélekzettel és azt kiáltja: — Doktor ur, az Istenért! tít nyeltem! — Ne lármazzon — viszonozza az orvos, föl sem nézve a könyvéből — itt van egy másik . . . és ne háborgasson!

— **A szegedi ügyvédi kamara** *Kisfaludy Péter* gyertyamosi ügyvéd ellen fegyelmi vizsgálatot indított, mert pénzügyi igazgatóságtól nyert italméresi engedély alapján, saját neve alatt — *korcsmai üzletet* folytat.

— **Találó bemutatás.** A párisi Bourbon-palota előcsarnokában az őszi szesszió kezdetén két képviselő találkozik. Az egyik egy ismerősét mutatja be a másinak, a következőképp: — Engedje meg, kolléga, hogy bemutassak önnek egy urat, a ki a világ legtöbb ostobaságát írta össze életében. — Ah, bizonyosan újságíró? — kérde a másik. — Nem, hanem „képviseletházi gyorsíró.“

— **A sakkjáték föltalálója.** Említve volt már, hogy a sakkjáték föltalálója mit kívánt jutalmul uralkodójától. E közleményre vonatkozólag egy matematikus a következő kiszámítást küldte be: Ha uralkodója a kívánt jutalmat megadta volna, úgy

130,075.319.676.671.382.272 szem búzát kellett volna jutalmul adnia, ami pedig,

tekintve, hogy egy deka súlyu búzában 310 szem, száz dekában, vagyis egy kilóban 31

ezer szem s így egy métermázsában 3 millió

százezer szem van, 41.959.780.508.603

métermázsba búzát tesz ki; e búzamennyiségnek a mai 6 forintos árfolyam szerinti

pénzértéke 251.758.683.051.620 forintot képvisel. Ha ezzel a búzamennyiséggel egy

nagyobb teherhajó rakományát 5 ezer méter-

mázsában számíttjuk, 8,391.956.102 hajót

lehetne megöltetni, míg ha azt vasuton

akarnánk elszállítani, a szállításhoz 419.597.

805.086 vasuti kocsiira volna szükségünk.

— **Csábító hirdetés.** Egy angol újság a következő „nyilt-ter“-et közli: „Házassulónak!“ Mindazok, a kik a Hooper és Tsa cégénél szerzik be butoraitkat, egész berendezésük árát visszakapják ezüst lakodalomuk napján! Fognak-e vevőt ezzel az ígérettel.

— **A halál pinczéje.** Pozsonyban *Heck György* vagyonos szőlőbirtokos lement a mustoshordókkal telerakott pinczébe s hosszú idő múlva sem tért vissza. Ekkor idősebb fia, *György* is lesietett, hogy apját felhozza, de ő is lenn maradt. Két másik fia, *Kristóf* és *József* most már megrémült, mert eszükbe jutott, hogy a kifejldött gázok tán megölték apjukat és bátyjukat. Ők is lementek a pinczébe, hogy a fuldoklókat tán még megmenthetik. A házbeliek hasztalan várták vissza őket. Mind a négy ember lennrekedt a hordók közt. Ekkor *Jenigacs József* kapás vállalkozott rá, hogy megnézi, mi lelte az egész *Heck-családot*. Negyed óra múlva föl is hozta az öreg *Heck Györgyöt*, míg *Leinwather Ferencz*, egy másik kapás az idősebb flut mentette meg. De, a mint másodszer lement a pinczébe, ő is elkábult s csak buvár haranggal ellátott tűzoltók bírták őt meg a másik két *Heck-flut* fölhozni.

— **Mulatságos félelem** vett erőt a békés-gyulai fiatal legényeken. Soha annyi házasság egyszerre nem történt Gyulán, mint az idei kis farsangon. Eddig negyvenhat fiatal pár kérte új frigyére az egyházi áldást. A szapora házasságok okát pedig egyik házassulandó azzal magyarázta meg, hogy „félünk a polgári házasságtól s aki teheti, megnősül most, hogy ne az újmódi hiten házasodjék a polgármester előtt.“

— **Kiket szeretünk?** Egyéves korunkban: a dadát. — Ötéves korunkban: a mamát.

— Tíz éves korunkban: a vakációt. —

— Tizenhat éves korunkban: a szabadságot. —

— Husz éves korunkban: a leánykát. —

— Harminczéves korunkban: a feleségünket. —

— Negyvenzéves korunkban: a gyermekeinket.

— Ötvenzéves korunkban: a puha roasbeufet.

— Hatvanzéves korunkban: a a nyugalmat.

— Mindenkorban: Önmagunkat.

— **A törvénytelen gyermekek olaszországi számarányáról** érdekes morálstatisztikai kimutatást közöl egy olasz lap. Mig ugyanis Olaszországban, átlag 1000 gyermek közül csak hét törvénytelen, addig a volt pápai állam területén, Ferrara, Bologna, Róma kerületekben 1000 gyermek közül 230—300 a törvénytelen.

— **Tüzesetek.** F. hó 14-én d. u. 1/2 2

órákor *Szabó Dóri István* radonováczi pusztá 179. sz. a. tanyáján egy kazal szalma gyuladt ki, amit a szomszédok hamarosan elfojtották, úgy hogy a kár nem több 30—35 frtnál. —

Rajcsics Antal tavankut pusztá 45. sz. alatti tanyáján egy kazal buzaszalma és egy kazal zabszalma f. hó 14-én éjjeli 11 órákor, állítólag gyújtogatás folytán kigyuladt és leégett. A kár 160 frtra tehető. — Özv. *Wiezner Józsefné* radonováczi pusztá 181 sz. a. szál-

lásán *Vida Mihály* bérlőnek f. hó 16-án d. u. 3 órákor egy kazal szalmája gyuladt ki, a városi tűzoltóság 2 szerrel vonult ki és minden nagyobb bajnak elejét vette. A kár 70—75 frt. A rendőrség megindította ez ügyben a vizsgálatot, mert igen valószínű, hogy a gyújtogatás esete forog fenn, miután a bérlőnél rövid idő alatt több tüzeset fordult elő.

— **Különös párbajügyet** tárgyalt minap a szegedi törvényszék. *Mátéfy Ferencz* és *Bodor Imre* szentesi lakósok párbajügyet tárgyalták. *Mátéfy* cikket írt, melyet *Bodor* magára sértőnek talált. Ezért *Futtakynak* uvezte a kaszinóban *Mátéfyt*. Ez meg *Bodort* erre arczul ütötte. A dologból párbaj lett, melynél *Mátéfy* nem lőtt, *Bodor* fegyvere pedig csütörtököt mondott. A törvényszék *Bodort* 4 napi, *Mátéfyt* 7 napi államfogházra ítélte.

Csarnok.

Ella Della Vedella.

Ez egy mythosi szépség neve, a kit egyébként Szabadkán igen jól ismernek, mert hiszen *Csik József*, a szabadkai születésű dugszdag portlandi cze-

ment gyáros neje volt, s mint ilyen, gyakran megjelent a szabadkai legelő-

kelőbb körökben is, öreg férjével oldalán, a ki nagyatyja is lehetett volna . . .

Nos, és itt kezdődik a bájos asszonynak valódi regénye, melynek csak éppen a megírása hiányzik, de a melynek szövése sajnos, a szegény hősnőnek máris százezeibe került. . . . A férj ugyanis már a mint az magától érteődik, sokkal nagyobb szavakat viselt, mint a minő nagy volt életkora, s ő egyszer csak azon vette magát észre . . . No de haladjunk egyenesen.

Az asszonynak a gyáros mellett fényes élete volt. Saját fogatán járt és a saját háromemeletes palotájában lakott.

Időközben történt az 1885-diki országos kiállításon, hogy egy a fővárosban nagyon is jól ismert, előkelő állású és intelligens fiatal ember bemutatatta a szép asszonynak lovag várad *Stoll Jenőt*. *Stoll* csakhamar hevesen udvarolni kezdett az asszonynak, a mi nek a következménye lett, hogy *Csik* nemsokára valókeresetet adott be neje ellen, házasságtöréssel vádolva azt.

Az asszony ezután szerelmének élt. Csakhamar megjelent nála *Stoll* atyja is, a ki ép úgy mint fia, rábeszélte a szép asszonyt, hogy ingatlanait irassa *Stoll Jenőre*. *Csik* ügyvédje — így mondták az asszonynak — *Polónyi Géza*,

a ki olyan fiskális, hogy megnyeri a pert s akkor rámegegy minden a költségekre. A asszony sok huza-vona után belement a csapdába s dob-utca 88. sz. a háromemeletes házat Stoll Jenőre iratta át. Ebben segédkezett Stollnak dr. Halász Ferenc ügyvéd is, a ki a szegény asszonyt az ugynevezett „jó tanácsok“-kal látta el.

Az asszony ekkor azt hitte, hogy Stoll el akarja őt venni. Tévedett. Stoll azt mondta, hogy most még nem teheti, előbb ki akarja őt külföldön képzetetni. Neki egész művelt asszony kell. A szerelem vakká tette az asszonyt, s eladta a lovait és kocsiját s az ezek elárulásából befolyt 2250 frtot, valamint elzálogosított ékszeriért kapott 1600 frtot odaadta Stollnak. De ez még nem volt minden. Idő közben meghalt Csik, mire a szép özvegy váratlan a nagy vagyon birtokába lépett. Ekkor Stoll még két másik operációt is végzett rajta. Az egyik az volt, hogy rávette az asszonyt, hogy a cementgyár reá eső részét adja el neki. Nemis tartott soká s megvette az asszonytól a mintegy százötvenezer frtot érő cementgyárat tizenötezer forintért.

A vételhez — állítólag — Halász Ferenc ügyvéd adott a kasszájából kilencezer forintot Stollnak, a ki ezt az ügyletet Jeszenszky Danó kir. közjegyző előtt eszközölte.

De történt az asszonynak külföldre távoítása előtt más is. A szép asszonynak még lánykorából ismeretése volt gróf K—y J.-vel. Erről Stollnak tudomása volt s az asszony állítása szerint rávette azt, hogy külföldre utazás címe alatt kérjen a gróftól egy kis pénzecskeket. A gróf, aki akkor vőlegény volt, sietett is eleget tenni a szép asszony kívánságának s egyik emberével tizezer forintot küldött az asszonynak. Stoll — özv. Csikné állítása szerint — éppen nála volt, mikor a gróf embere a pénzt hozta s a pénzt Stoll vette kezeihez s az asszony nevében ő is adott arról elismervényt az arra várakozó embernek. Az asszony állítása szerint ezt a pénzt is Stoll vette magához, mondván,

hogy a nevelőintézetben, hová az asszonyt viszi, feltűnő lenne, hogy egy nő ennyi pénzt hordjon magánál.

Mielőtt azonban utnak indultak volna — mondja az asszony s a följelentés — Stoll, csak hogy megnyugtassa valahogy az asszonyt affelől, hogy „rendben van minden“ egy végrendeletet adott át neki, melyben a „becsület értelmében „Della Vedella Ellát“ nevezi ki általános örökösének.

Ezután következett az utazás, amely igazán nagyszerű volt. Az asszony ugyanis előadja, hogy csupán két inget csomagoltattak vele egy kis kezításkába és harmad osztályu vasuti jegyen Bécsben vitték.

Öt évig járta ezután a nevelőintézeteket Baden-Badenben, Neullyben, majd Párisban, hova Stoll a rája bízott ingatlanok jövedelméből a tartásdíjakat elküldözgette ugyan, de a házasságot mindig halasztotta tovább és tovább.

A panaszos nő végre is beleunt a sok várakozásba, különösen akkor, a midőn levelet kapott lovagjától, a mely teljesen elütött az előbbieket hangjától. Arról értesítette ugyanis nemrég, hogy ők mégsem egymásnak valók, mert az a vagyon kevés a kettőjük gondtalan megéléséhez. Ez már nemcsak türelmetlenné, de gyanakodóvá is tette s hazajött.

Mikor aztán megérkezett váratlanul, elképedve tudta meg a következőket: Házának egy értékes telekrészét Stoll potom 13,000 frtért eladta, a másik részére pedig 21,000 forint kölcsönt vett fel. A szerinte 150,000 forint értékű gyárrészt pedig szintén eladta s nincs meg a készpénzben átadott 10,000 forint sem.

E héten adta be Krasznay Ferenc fővárosi ügyvéd az asszony megbízásából a fenytő följelentést a törvényszékhez, Stoll Jenő és ennek volt ügyvédje dr. Halász Ferenc ellen, azzal vádolva őket, hogy összejártsza, a nőt 259,335 forintnyi vagyonától megfosztották.

A vizsgáló bíróság Stollnak 48 órai időt engedélyezett az ügy tisztázására, — ellen-esetben letartóztatják. —

Idáig a regény. A befejezése az, hogy Della Vedella Ella kezét ezek után egy francia dragonos kapitány nyerte meg.

Különben ki tudja? Hátha messze még a vég? Hiszen a végzet és a szerelem utai kifürkészhetetlenek.

Szegény szép Ella Della Vedella!...

Szerkesztői üzenetek.

V. F. Budapest. A „Van-e szabad akarat“ czimű értekezést külön lenyomatban is kiadtuk, melyből kívánatra lapunk barátainak — s így önnek is — szívesen szolgálunk.

B. H. Majd jövőre.

Felelős szerkesztő:

SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd

Főmunkatárs:

MAMUZZSICH BÉLA.

1600. szám. tk. 94.

Arverési hirdetményi kivonat.

A kun-halasi kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy özv. Turcsik Csipak Jánosné halasi lakos végrehajtónak Gusztos Antal halasi lakos végrehajtást szenvedő elleni 100 frt tökekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a k. halasi kir. járásbírósa területén levő Halas város határában fekvő a halasi 9868 szíjkyben Gusztos Antal nevében felerészben, és neje szül.: Nagy Rozália végrehajtáson kívül álló halasi lakos nevében másik felerészben álló. A + 980 hrsz. III-ik tizedben 54 □ öl területű lakház az 1881. évi 60 t.-cz. 156 §-ának a/pontja értelmében egészben 632 frt kikiáltási árban a halasi 9049 szíjkyben Gusztos Antal nevére álló A + 4431 hrszámú felső rekettyei uton aloli dűlőben fekvő 60 □ öl szatóföld 2 frt kikiáltási árban és az ugyan ezen tjkvben ugyan annak nevében álló 4431 hrszámú felső rekettyei uton aloli dűlőben fekvő 1295 □ öl szőlő földre 224 frt. ezennel megállapított kikiáltási árban az arverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1894 dec. hó 1-ső napján délelőtt 9 órakor a halasi kir. járásbírósa hivatalos helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozókat tartoznak az ingatlanok becsárának 10 %-át vagyis 20 krt, 22 frt 40 kr. és 63 frt 20 krt, készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-é 3333. sz. a kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapírban a kikiáltott kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át szolgáltatni.

Kelt Halas, 1894. évi augusztus hó 10 napján. A kir. bíróság mint telekkönyvi hatóság.

Tomcsányi,
kir. jbiró.

Dr. Wilhelm ujonnan épült házában egyletek, intézetek és kis-iparosok részére igen csinos üzlethelyiségek nagyon jutányos bérösszegekért kaphatók. — Bővebb értesítés nyerhető **dr. Wilhelm** lakásán (Halpiac Friedmann-féle ház, emelet) 6-6.

Hirdetmény.

Örök áron eladó

igen előnyös feltételek mellett:

26 láncz városi tuki és napnyugoti közeli ugar-földek
tetszés szerinti részletekben.

11¹/₂ kapa homokbánya

egészben vagy ház-helyekre részletekben is a majsa kapu közelében, végre

10 kapa palios szőlő szintén esetleg két részben **egész uj villával.**

Bővebb értesítés csak tulajdonosa: **Sümeghi Ferencznel**
nyerhető.

1-8. 1-49.